

RIIKKA SUOMINEN

RIITTA
JA ILKKA

HELSINGISSÄ KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

Text and data mining prohibited.

© Riikka Suominen ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2026

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-51503-6

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2026

Äidille ja isälle

Kakkostie, syyskuu 1974

OLI KIROTUN VAIKEA itkeä ja ajaa 225 kilometriä. Sellaista ei kolmekymppinen yritysjohtaja, kansanedustaja ja perheenisä ollut koskaan ennen kokenut, ei vaikka hän oli ajanut tämän kakkostien Helsingistä kotiinsa Nakkilaan satoja kertoja. Satoja kertoja hän oli ajanut myös toiseen suuntaan: Nakkilasta, satakuntalaiselta pikkupaikkakunnalta, Helsinkiin. Siellä odotti asiakastapaaminen, Seutulasta lähtevä lento, tentti, puoluehallitus, eduskunnan täysistunto, pankkivaliokunta tai rakkaus. Mutta koskaan ennen hän ei ollut matkalla itkenyt. Koskaan elämässään hän ei ollut itkenyt näin. Hän ei ollut voinut edes kuvitella voivansa kärsiä näin.

Paula Koivuniemen suosituksi tekemässä iskelmässä laulettiin ”jos kyyneleet helmiä ois”. Autoa ajava mies olisi rikas. Hän voisi perustaa tukkukaupan, välitysliikkeen, lahjoittaa helmiä rajaseuduille ja olisi silti miljonääri.

Pelkääjän paikalla istui miehen äiti, 60-vuotias tehtailijan rouva palaamassa kaupunkimatkalta.

Onneksi äiti sentään joskus oli ihminen. Tällä kertaa hän tuntui ymmärtävän ja oli hiljaa.

Automatka kesti vajaat kolme tuntia. Sinä aikana mies teki päätöksen.

Hän oli ennen lähtöään Helsingistä hyvästellyt elämänsä rakauden. Nainen oli puoluetoimistossa työskentelevä sihteeri.

Heillä oli ollut lähes kolme vuotta kestänyt salasuhte, mutta nyt se oli ohi.

He olivat kohdanneet puolueen liittopäivillä ja rakastuneet välittömästi. Rakastuneet, vaikka molemmat olivat tahoillaan naimisissa, miehellä oli kaksi kouluikäistä lastakin. Kolme vuotta he olivat nähneet toisiaan puolueen tilaisuuksissa, mutta ennen kaikkea tapailleet miehen työasunnolla, ensimmäisen kerroksen yksiössä Taka-Töölössä. Sopineet salaisia kohtaamisia aamuisin Topeliuksenkadun uimahalliin ja istuneet Sibeliuksenpuiston lämpimillä kallioilla, ihastelleet pensaiden tuoksua ja kadun varren koristekirsikkapuista tippuvia kukkia. He olivat ikävöineet toisiaan raastavasti, laskeneet päiviä ja tunteja, kesälomalla jopa viikkoja seuraavaan kohtamiseen. Koska silloin ”uneen aika nukkuu, eli saan olla vain Sinun”, kuten mies oli kirjoittanut kirjeessä vain muutamaa kuukautta aiemmin.

Kirjeitä he olivat kirjoittaneet pinoittain. Joka päivä monta sivua. Mies ei ollut uskaltanut säästää omiaan paljastumisen pelossa, mutta hän uskoi muistavansa ne kaikki silti. Naisen rakauden, vitsailun nahjusmaisista työkavereista ja kaipauksen.

Mutta nyt se jäisi taa. He olivat kärvistelleet tuskissa siitä, mikä oli oikein, mikä väärin. Salainen suhde ei ollut oikein. Näin ei voinut jatkua, heidän oli pakko lopettaa.

Nainen oli jo jäänyt suhteesta kiinni aviopuolisolleen, joka nyt vaati eroa. Enemmät vahingot oli minimoitava. Oli mietittävä velvollisuuksia. Oltava realisti. Mies ei voinut vaarantaa tilannettaan enää enempää.

Vielä ennen Helsingistä lähtöä miehen Taka-Töölön asunnon puhelin oli soinnut. Viisi minuuttia he olivat puhuneet, ja miten hyvä nainen oli siinäkin puhelussa ollut. Viisi minuuttia kolmen yhteisen vuoden jälkeen.

”Minä menetän sinussa paljon enemmän kuin sinä minussa”, mies oli sanonut luuriin.

Pikkuasunnon eteisessä odottanut äiti oli kaivellut käsilaukkuaan. Yrittänyt olla kuulematta jäähyväisiä. Hyvästit murskasivat miehen sydämen, mutta rakastetulleen hän oli ikuisesti kiitollinen. Hänellä oli ollut edes kolme vuotta sellaista, mitä monet eivät tunteneet koskaan elämässään. Miten onnellisia olivatkaan ne, jotka saivat vielä useampia vuosia.

Nyt mies toivoi, että heistä tulisi vielä joskus ystäviä, tapaisivathan he vain muutaman viikon kuluttua puolueen raittiusyhdistyksen kokouksessa. (Kumpikaan heistä ei ollut raitis. He olivat hakeutuneet toimintaan vain saadakseen nähdä toisiaan päivänvalossa.) Alkavaksi vuodeksi yhdistykseen pitäisi miehen sijasta saada joku toinen nuorempi poliitikko, hyvästien jälkeen heidän ei olisi enää syytä pyöriä siellä.

Mutta vielä mies ajoi alkusyksyn maisemassa kakkostietä. Samaa tasaista valjua maantietä, jota oli ajanut satoja kertoja. Tarvontie, Vihti, Karkkila, Forssa, Humppila, Huittinen, Kokemäki ja Harjavallan suora. Vääjäämättä läheni se elämä, jonka hän nyt valitsi rakkauden sijaan. Kotona vaimo ja lapset odottivat pääkaupungista palaavaa isää.

Mutta ennen kuin mies pysäköi auton kotitalonsa eteen, hän oli tehnyt päätöksen. Rakkaus oli hyvästelty, mutta vielä kerran hän halusi julistaa sen eläneen. Hän aikoi kertoa päättyneestä suhteesta vaimolleen. Hän ei voisi antaa anteeksi itselleen, jos valitsisi olla pelkuri, vielä suurempi pelkuri kuin oli ollut. Hän ei halunnut paeta kärsimystä ja riitaa tilanteessa, jossa rakastettu joutuisi Helsingissä kohtaamaan tulevaisuuden eronneena. Mies selitti aikomustaan itselleen silläkin, että jos hän nyt valitsi perhe-elämän, halusi hän edes taannehtivasti rakentaa sen rehellisyydelle.

Mutta oli toinenkin, painavampi syy. Painavin syy. Hän halusi vielä kerran sanoa ääneen rakastavansa naista. Sanoa ääneen tämän nimen ja kertoa, että rakasti. Tuota rakkauden tunnetta hän halusi puolustaa. Sitä hän ei pystynyt tappamaan, eikä halunnut antaa sitä pois. Ei edes nyt eron hetkellä.

Auto pysähtyi satakuntalaisen tiililinnan eteen. Mies ei ehtinyt ulos autosta, kun perhe tuli jo pihalle vastaan.

”Sinä olet minulle ainoa ihminen maan päällä. – Saat antaa anteeksi, että vieläkin kirjoitan, kaiken jälkeen, preesensmuodossa”, luki kirjeessä, jonka Ilkka Suominen ajomatkaa seuranneena päivänä kirjoitti toimistossaan ja postitti Riitalle.

ENSIMMÄINEN
OSA

1.

Pariisi, maaliskuu 2023

PYSÄHDYDYN PENKILLE PLACE des Vosgesin keskellä olevaan puistoon Marais'ssa. Aurinko lämmittää jo. Sen valo on kirkas ja täyteläinen, eikä se esitä kovia vaatimuksia kuten Suomen kevä valo.

Koska olen viimeksi ollut näin irrallaan kaikesta? Puolentoista viikon matkan ainoat velvoitteet ovat tehdä pääsykoetettava kirjoittajakoulutukseen, käydä läpi nippu isältä jääneitä kirjeitä ja ostaa lapselle tuliainen. Muuten olen vapaa nukkumaan päiväunia, lukemaan ja maleksimaan vasemmalla rannalla. Syömään joka päivä eri brasserien terassilla.

Tämä kevät on niin paljon kevyempi kuin edelliset vuodet. Isä on kuollut, mikä on surullista, mutta luonnollista. Minun hoitopanostani ei enää tarvita. Ja vaikka romaani ei vieläkään etene, muita töitä riittää sopivasti. Kun palaan Pariisista Suomeen, alan tehdä jatkoa podcastille, joka käsittelee romanttisen rakkauden huijariluonnetta. Iso lehtitalo on ostanut sen ja kuovin jo maata, että pääsemme tuotantoon. Kaikki tuntuu olevan käden ulottuvilla.

Voin istua penkillä Annie Ernaux'n Vuodet-kirjan kanssa varsin tai tunnin. Kukaan ei odota minua, paitsi paluumatkalla rakastajan syli Brysselissä. Ja Tukholmassa viikonloppu M:n kanssa.

Lukeminenkin on nautinnollisempaa kuin vuosiin. Lamauttavan uupumus tuntuu helpottaneen, ja pystyn taas omaksumaan tekstiä. Ei haittaa, että Place des Vosges on täynnä leikkiikäisten kiljahduksia. Heidän läsnäolonsa muistuttaa siitäkin onnesta, ettei yksikään lapsista ole vastuullani. Saan keskittyä kirjaan, eikä minun tarvitse leikkiä tai valppaana varmistaa, ettei kukaan niele kiviä. Saan nukkua aamuisin niin pitkään kuin haluan, lapseni osaa voidella itse aamiaisleivät ja selviytyy kouluun.

Vuodet-kirjassa sanotaan, että ”nähdessään pikkulapsia leikkimässä puiston hiekkalaatikolla hän ihmettelee, miten nyt jo joskus muistelee omien lastensa lapsuutta ja kokee sen kovin kaukaisena” ja ajatus on tasan se, mitä koen.

Pian on alkamassa uusi elämänvaihe. Tyhjennän ja myyn lapsuudenkodin, kuljetan laatikkokaupalla valokuva-albumeita, vanhoja kirjeitä ja muistoja mökille säilöön. Sitä selvittelyä pitää Helsinkiin palatessa jatkaa, mutta vielä lomailen Pariisissa.

Pariisilla on maine syystä. Samasta syystä kuin Coca-Colalla, rakastetun kainalossa Netflixin katsomisella ja valkoisilla vehnä-jauhoilla: niillä kaikilla on valtava suosio, koska ne ovat vastustamattomia.

Lasken kirjan syliini ja vilkaisen kelloa. Lapsi on varmaankin päässyt jo koulusta. Lähetän perheryhmäämme videon puiston pensasaidan alle kuoppaa kaivavasta koirasta ja saatteeksi sydämiä.

Samalla tarkistan toisen viestisovelluksen. Mikä kumma tarve tämä on lähettää viestejä juuri A:lle Helsinkiin? Ilmeisesti ystävyiden alku voi aiheuttaa tällaista kärsimätöntä innostusta. Mieleen tulee jatkuvasti asioita, joista voisin viestitellä hänelle.

Polttelu alkoi heti matkan ensimetreillä. Kupittaalta tekstasin ihmetystä siitä, että turkulaiset puhuvat kaupungistaan Pariisina. ”Luulin Hävitys-romaanin eurocityjä ja businesscityjä parodiaksi, mutta täällä Kupittaalla ne on ja särkee silmiä.”

A vastaa viesteihin aina samana päivänä. Ei välittömästi, mutta sen verran nopeasti ja lämpimästi, että tuntuu helpolta lähettää seuraava viesti. Raportoin, että olin käynyt hänen suosittelemassaan Au Vieux Colombierissä ja todennut paikan nizzansalaatin mainioksi.

Olin matkaa edeltävällä lounaallamme kysynyt Pariisi-vinkkejä. A on asunut kaupungissa taannoin tovin ja luotan hänen ravintolamakuunsa.

Lounaamme oli ollut intensiivinen. Meillä oli paljon juteltavaa, edelliseltä, runsaan kuukauden takaiselta lounaalta jääneitä langanpäitä ja uusia kuulumisia. Tilaamaan mentäessä A oli kevyesti ohjannut minua alaselästä kohti kassaa. Olin tuonut hänelle luettavaksi Eksymisen kenttäoppaan. Kirjassa puhutaan menetyksistä, ja minusta ajatus eksymisen merkittävydestä on kiinnostava. On haikeaa, että älypuhelinien karttasovellukset ovat vieneet meiltä sen mahdollisuuden. A oli puhunut surusta ja paljastanut suunnittelevansa tietokirjaa. Ja yhtäkkiä yllättänyt.

”Mä hankin rakastajan”, hän oli sanonut.

Oho! Onpa mies nopea.

”Aiot hankkia vai hankit jo? Mitä te teette?” Kysymykseni oli viaton. Ehkä kauppakeskuksen puolityhjä lounasravintola oli häivyttänyt seksin olemassaolon maailmasta. Minua kiinnosti vilpittömästi kuulla, millaisilla treffeillä A kävi.

Miehellä kesti pari sekuntia vastata.

”Syödään pizzaa ja harrastetaan seksiä.”

Tieto A:n rakastajan olemassaolosta ilahdutti. Se tallentui merkillisen tarkkapiirteisenä muistiin. Muistan, että istuin kasvot kauppakeskuksen käytävälle päin ja että lautasellani oli enää hiukan lohkoporunoita. Menin lounaan jälkeen tekemään haastattelua, ja haastateltava oli A:n tuttu. Kerroin hänelle lähes riemukkaasti innokkaana A:n lähettäneen terveisiä.

Lounaan jälkeen A:lta ei kuulunut ”olipa kiva nähdä” -viestiä, joka normaalisti on samanlainen automaatio kuin sammuttaa valot huoneesta poistuessa. Pariisi-vinkit sentään sain, kun muistutin niistä.

Nyt täällä Pariisissa olen huvikseni kiertänyt A:n lempipaikkoja. Ne ovat olleet tunnelmallisia, tarjonneet keskivertoa parempaa ruokaa ja antaneet minulle syyn tutustua uusiin kaupunginosiin.

On kätevää olla reissussa. Voi lähetellä mitä sattuu ja viljellä sydämiä.

”Terkkuja Bellevillestä.”

”Sä tajuut”, A vastaa. Seuraavassa viestissä on Kundera-sitaatti: ”Kauneus veti häntä puoleensa epätoivon hetkellä. Tietämättään ihminen soveltaa elämäänsä kauneuden lakeja, oli hänen toivottomuutensa miten syvää tahansa.”

Nostan pääni ja katson aurinkoista Place des Vosgesia. Nyt olen täällä, Pariisi tarjoaa itseään. Keskity siihen, Riikka.

2. Helsinki, syyskuu 1971

”KOKOOMUSNUORET, HELSINGIN PIIRI, puhelimessa Riitta Schreck.”

Parin viikon jälkeen työpuhelimeen vastaaminen alkoi tuntua luontevalta. Aluksi oli jännittänyt, kun soittajat saattoivat olla aivan millä tahansa asialla: kysellä taskukalentereita, raivota keskiolutlaista tai toivoa jotain ”kristittyä helsinkiläispoliitikkoa” vierailulle Alahärmään. Mutta työkaverit olivat neuvoneet. Samalla käytävällä täällä Iso-Roobertinkadun toimistossa majailivat kokoomuksen nuortenliitto ja opiskelijajärjestö Tuhatkunta.

Tällä kertaa soittaja oli radiotoimittaja, joka kaipasi jotain kokoomuslaista kommentoimaan työmarkkinatilannetta.

”Ilkka Suominen on meidän nuoria kansanedustajia. Hän olisi varmasti paras haastateltava”, Riitta sanoi.

Edellisissä vaaleissa eduskuntaan oli noussut useampia uuden polven kokoomuslaisia. Tuntui silti sopivimmalta nostaa heistä oman liiton puheenjohtajaa. Riitta oli nähnyt kyseisen Suomisen vain kerran, Zillertalin narikassa, mutta miehestä oli jäänyt hyvä kuva. Heidän porukkansa oli ollut lähdössä ja tunnelma oli kovaääninen, mutta Suominen oli kääntynyt ja erikseen kiittänyt vahtimestaria. Lassi ei tekisi noin, Riitta oli miettinyt.

Toimittaja hyvästeli ja päätti puhelun. Riitta selasi äkkiä esiin eduskunnan numeron ja pyysi yhdistämään edustaja Suomiselle. Piti varoittaa, että lehdistö soittaisi.

Se Riitta, joka Kokoomusnuorten toimistossa tunnettiin, oli simpsakka ja vikkellä. Hän oli kasvanut Tampereen esi-kaupungissa lääkäriperheen ainoana lapsena.

Lapsuudenkoti oli rapattu viiden huoneen omakotitalo, joka oli valmistunut juuri ennen vanhempien eroa. Kellarissa oli puusauna ja pihalla suihkulähde. Riitan huone oli heti pääsisäänkäynnin vieressä. Myöhemmin isosta talosta oli iloa, sillä siellä oli pystynyt järjestämään kotihippoja. Niihin tyttökaverit olivat saaneet jäädä yöksikin. Äiti-Evasta oli ollut parempi nähdä, millaisessa porukassa tytär liikkui.

Eva oli hoitanut päivät potilaita kouluhammashoitolassa ja illat ja viikonloput kodin yhteydessä olevalla vastaanotolla. Hän teki 12-tuntisia työpäiviä, osin lyhentääkseen asuntolainaa, mutta myös, koska tykkäsi työstään ja potilaistaan. Joskus vastaanoton ovikello soi lauantai-iltaisinkin, jos jollain tutulla oli alkanut vihloa.

Riitalle äidiltä ei niin ollut liennyt aikaa. Hän oli oppinut jo nelivuotiaana käymään itse maitokaupassa.

Eva oli aikanaan ostanut vauvakirjan, mutta sivut olivat jääneet täyttämättä. Kouluikäisenä Riitta oli kyselty äidiltään, milloin hän oli oppinut kävelemään (vuoden vanhana) ja mistä ruuasta ei lapsena pitänyt (vellistä) ja merkinnyt tiedot itse kaunokirjoituksella kirjaan.

Ruokahuollosta, pyykeistä ja siivouksesta vastasi taloudenhoitaja, rouva Formisto. Hänen ansiostaan jääkaapissa oli sipulipihvejä ja vadelmakiisseliä, vaikkei äiti-Eva osannut edes munaa keittää, kuten hän itsekin auliisti myönsi. Kun rouva Formisto lähti iltapäivällä kotiinsa muutaman minuutin kävelymatkan

päähän, talo hiljeni. Keittiössä raksutti seinäkello, jääkaappi humisi. Välillä vaimea poran ääni kuului vastaanoton oven läpi.

Äidin kanssa oli kivaakin. Eva antoi polttaa sisällä, jutteli kavereille kuin olisi yksi heistä, eikä suuttunut vaikka levysoitin huusi hipoissa kovalla. Riitalla oli kaksisataa äänilevyä ja soitin omassa huoneessa.

Ulkomailla oli erityisen hauskaa yhdessä. Äiti oli niin hyvännäköinen, että heitä luultiin matkoilla joskus ystävättäriksi.

Riitta oli runollinen sielu, oli opettaja kansakoulussa sanonut. Ainakin hän oli rakastanut elokuvien maailmaa ja maata huoneessaan lukemassa tyttökirjoja, kartanoromantiikkaa ja Netta Musketteja. Seuraa oli pitänyt jalkopäässä makoileva musta skotlanninterrieri Cicero. Riitta mutusteli Hellaksen Ruususuklaata ja eläytyi tarinoihin, joissa kartanon nuori isäntä rakastui piikatyttöön. Jos romaanien lukemisesta olisi valmistunut viisautsieteilijä, ei opinnoissa olisi ollut hätää.

Riitta oli taitava ainekirjoituksessa, mutta muuten koulu sujui tahmeasti. Kielten tai matematiikan pönttämiseen ei kärsivällisyys riittänyt. Hän sai ehtoja ja kertasi pari luokkaa.

Koulupäivät kuuluivat lähinnä Hämeenkadun kahviloissa: Tammerossa, Siilinkarilla ja Valion baarissa. Siellä piti sitkeästi juoda kahvia, vaikka Riitasta se maistui kermalla ja sokerilla jatkettunakin kitkerältä. Nyt kaksikymppisenä helsinkiläisenä huvitti, miten maailmannaista he olivat sydänystävä Helenan kanssa Tampereella esittäneet. Kaupungille ei menty ilman hansikkaita, ja teatteriinkin he olivat panneet päähänsä hatut: Helenalla oli ollut Kennedy-tyylinen pilleri, Riitan hatussa oli pienet lierit.

Äiti oli tuskastunut tyttären heikkoon koulunkäyntiin. Hän oli itse lukenut hammaslääkäriksi, vaikka väliin oli tullut sota-aika. Huihapeli tytär näytti kuvittelevan, että antoisa työ aukeaisi elokuvia tuijottamalla ja kahviloissa notkumalla. Ystävättäriilleen

äiti oli selittänyt tyttären arvosanoja tämän sairastelulla. Riitta olikin joutunut jäämään kansakoulusta usein kotiin poskionteloitin vuoksi, mutta häntä lähinnä nauratti, kun ystävättäret kantoivat heille kotiin rohtoja ja pulvereita ja säälivät häntä. Paitsi 16-vuotiaana ei enää naurattanut, kun äiti passitti Riitan Kiukaisiin oppilaskotiin. Rouva Gyldenin pitämässä oppilaskodissa asuttiin viikot ja tentittiin oppikoulua. Vain viikonlopuiksi pääsi kotiin, mikäli sai pummattua kyydin jonkun kaverin iso-veljeltä. Äiti-Evalla ei ollut ajokorttia. Hän taisi olla muutenkin tyytyväinen, kun sai Riitan jaloistaan ja tehdä rauhassa pitkiä työpäiviä ja käydä illat kaupungilla kyläilemässä ja teatterissa ihailijoiden kanssa.

Vanhemmat olivat eronneet, kun Riitta oli aloittamassa koulun. Hän oli ilahtunut, kun sai pian uuden isän Martista. Martti oli kiltti, antoi hänelle lahjaksi hienon kangaskantisen päiväkirjan, nauratti ja piti sylissä. Mutta Riitan suruksi Martti oli yhtäkkiä muuttanut pois ja lähtenyt Egyptiin rauhanturvaajaksi. Kuukausi Martin lähdön jälkeen äiti oli esitellyt Riitalle uuden poikaystävänsä Kuken. Hänkin oli ollut kiva. Mutta sitten Kukke vaihtui seuraavaan.

Kahden Kiukaisten vuoden jälkeen Riitta oli palannut Tampereelle. Ajatus oli ollut käydä koulu loppuun iltaoppikoulussa. Mutta kun Riitta oli ilmoittanut lopettavansa myös sen ja menevänsä sen sijaan töihin, oli syttynyt raivoisa riita. Äiti-Eva ei voinut ymmärtää. Millaisiin töihin nuori nainen edes kuvitteli pääsevänsä ilman koulutusta?

Riittaa tulevaisuus ei liikoja huolettanut. Sanomalehtinainen työ vaikutti kiinnostavalta. Olisi hauska kirjoittaa, matkustella ja onkia esiin ihmisten asioita. Mutta toimittajaksi pyrkiminen jäi haaveilun tasolle. Kiinnostuksenkohteet tulivat ja menivät, vain teologiaa hän mielti tosissaan, olihan enokin tuomiorovasti,

mutta Riitta tunsu itsensä: elokuvat, kahvilat ja jääkiekkopeleissä notkuminen vetivät tenttejä enemmän. Tai ehkei edes jääkiekko vaan pelaajat: maalivahti Lahtisen Jussi ja puolustajalegenda Nummisen Kallu.

Helena oli oppikoulun lopulla tokaissut, että pitäisikö Riitan viettää joskus edes yksi ilta kotona ja tutustua itseensä. Ajatus oli typerä: kotiin jäätiin vain, jos oltiin sairaita tai oli kaveri kylässä. Mutta huvikseen hän oli kokeillut ja tullut tulokseen, että hän oli tavallinen, hiukan laiska 17-vuotias, joka ihaili Kennedyä.

Mutta hyvin Riitta oli tähän saakka pärjännyt. Kokoomusnuorten piirisihteeriksi hän oli päätyneet alkusyksyllä osin sattuman, osin poliittisen kiinnostuksen vuoksi.

Äiti-Eva oli vahvasti, jopa äärevästi oikeistolainen, ja hän oli emännöinyt heillä kotona puolueen paikallisyhdistyksen illanviettoja. Riitta oli itse liittynyt puolueeseen heti kun se 15-vuotiaana oli mahdollista. Yhtenä pontimena oli Tampereen paikallisyhdistyksessä tavattu, hirmu kiva ja miehekäs Jussi Sierilä. Muroleen aluepäivillä keväällä 1966 tämä kehui Riitan vasikkaturkkia ja tarjoutui hieromaan hartioita, mutta ystävyys jäi Riitan toiveista huolimatta muutamiiin kahvitteluihin ja auto-kytteihin. Muu tyssäsi viidentoista vuoden ikäeroon ja Sierilän tyttöystävään.

Työhakemuksessa Riitta oli painottanut, että puolueen pitäisi puhutella myös ammattiin opiskelevia ja järjestää enemmän tapahtumia. Sillä paikka oli auennut.

Työssä sai käyttää kekseliäisyyttä ja työkaveritkin olivat nastoja. Paljon enemmän Riitan henkisiä kuin aiemmissa työpaikoissa Leena Rewellin ateljeessa, muotiliikkeessä ja mannekiinina.

Kokoomusnuorissa hän päivysti toimistolla, järjesti tapahtumia ja oppi joka päivä uutta. Pomo Sirkka auttoi kaikessa. Tänään

heillä oli ollut urakkana alkuvuoden pöytäkirjojen tehtailu. Paikallisosastot olivat laiskoja toimittamaan papereita, mutta jotta puolue saisi sille kuuluvat avustukset, piti näyttää pöytäkirjat. Sirkka ja Riitta olivat olleet laatimassa niitä, kun puhelin oli soinnut ja radiotoimittaja soittanut.

Eduskunnasta tavoitettu Suominen oli puhelimesta ystävällinen ja käski tulla esittäytymään. Sellainen oli kuulemma tapana, että uudet virkailijat tapasivat liiton puheenjohtajan.

Jo eduskunnan aulassa Riitta tiesi, että Suominen oli erilainen kuin muut. Tämä ei ollut hauskanäköisin hänen tapaamistaan miehistä, ei imarrellut hunajaisimmin tai sutkautellut ratkierimukkaasti. Sellaisia naurattajia Riitta oli nähnyt.

Suominen oli kuin miehet ulkomailla. Hän otti Riitan ulsterin ja ripusti sen naulakkoon tekemättä eleestä numeroa. He kävelivät kuppilaan. Suominen tarjosi ja kantoi heidän tarjottimensa vapaaseen pöytään.

Hän avasi kaksirivisen takkinsa napit ja istuutui. Riitta ei ollut koskaan käynyt eduskunnassa sisällä. Tuntui kutkuttavalta olla kansanedustajien keskellä. Tuolla menivät Johannes Virolainen ja Veikko Vennamo.

”Kai me sinutellaan?” Suominen kysyi.

Riitta nyökkäsi naurahtaen. Hänellä oli kahvia suussa.

”No kukas sinä sitten olet?” Suominen jatkoi.

Riitta esittäytyi hermostuneesti. Hän kertoi aloittaneensa vastikään ja tekevänsä parhaillaan tiedotusta ammattiin opiskelevien nuorten tavoittamiseksi.

Suomisella oli vihkisormus. Tietenkin oli, tämä oli jo yli kolmenkymmenen.

Mies pyöritteli lusikkaa kupissaan ja kyseli kiinnostuneena Helsingin piirin tunnelmista. Kun hän itse kuvaili nuorten liittoa,

hän puhui Riitalle kuin tämä olisi vertainen. Riitasta tuntui, että hän oli nokkelampi kuin muulloin. Ainakin miehen katse pysyi hänessä kuin niin olisi.

Poikkeuksellisen keskustelukykyinen ihminen, hän mietti. Suominen vitsaili niin että Riittakin unohti jännityksen ja rupatteli kuin kenelle tahansa toimiston pojista. Oli helpottavaa, että puheenjohtaja oli näin inhimillinen. He tulisivat kyllä jatkossakin toimeen.

Tunnin kuluttua Suominen vilkaisi vaivihkaa kelloaan.

”Olen pahoillani, pankkivaltuuskunta odottaa”, hän sanoi ja kuulosti tarkoittavan sitä.

Tarkemmin katsottuna mies oli pyylevä, mutta siihen ei kiinnittänyt huomiota. Hymykuopat tekivät vartalosta tasapainoisen. Silmälasien takana oli älykäs katse.

Heillä oli syy näihin kahveihin. Suominen oli varannut tapaamiselle tunnin, tämä oli työtapaaminen, Kokoomusnuorten perinne, kaikki uudet työntekijät kävivät tapaamassa puheenjohtajaa. Tapaaminen ei ollut henkilökohtainen.

”Kiitos kun pääsit käymään”, Suominen sanoi ala-aulan nau-lakoilla. Hän saattoi Riitan ulko-ovelle ja avasi sen.

Riitta laskeutui portaat Mannerheimintielle. Hän oli ihmeellisen iloinen. Kävelymatka takaisin Iso-Roobertinkadun toimistolle tuntui liian lyhyeltä.

3. Pariisi, maaliskuu 2023

MADELEINEN AUKION YMPÄRILLÄ näyteikkunat viettelevät esillepanoillaan kuten aina, mutta pankkien julkisivut on nauhattu vanerien taa. Kaupunki on poikkeustilassa presidentin ajaman eläkeuudistuksen vuoksi. Matkailijakaan ei voi olla huomaamatta protesteja. Roskakasat kerääntyvät kadunkulmiin, ja kaikkialla on poliiseja. Kävelen Place de la Concorde läpi. Concorde sillalla on parkissa toistakymmentä poliisiautoa. Jopa univormuissaan poliisit näyttävät vähän luokkaretkeläisiltä. Pääkaupunkiin on selvästi kutsuttu täydennysjoukkoja maakunnista saakka. Maalaispoliisien innokkuus on herttaista ja hermostuttavaa. Illaksi keskustaan odotetaan jälleen mellakoita.

Kun astun vasemmalle rannalle, puhelimeen kilahtaa viesti A:lta. Menen hallintorakennuksen suojaan. Talon kyljessä on varjo, jossa viestin pystyy lukemaan.

Viestissä on kuvakaappaus runosta, ei muuta sisältöä.

*Before you know kindness as the deepest thing inside,
you must know sorrow as the other deepest thing...*

Silmäilen pitkää tekstiä. Ensimmäisestä rivistä saakka se vangitsee otteeseensa. Runossa matkataan linja-autossa surun autio-

maan halki. Linja-auton ikkunan takana jatkuu loputon aavikko, matkalaisen tulevaisuus liuenneena kuin suola liemeen... Luen niin nopeasti, etten edes sisäistä lukemaani. Unohdan vetää henkeä. Minun on otettava hallintorakennuksen seinästä tukea. Joku lähestyy konekivääri olalla. Suru on vierellä herätessä, vaalenneet luut tienposkessa... Runo on pitkä. Menetyks levittyy valtavana aavikkona hyvyyden seisakkeiden välillä. Konekivääri ei jätä rauhaan. Anteeksi, mutta madame ei juuri nyt pysty siirtymään kauemmas. Anna minulle pieni hetki. En aio mellakoida. Anna minun vain lukea tämä runo ja pyyhkiä vähän silmiäni.

Luen runon loppuun ja työnnän puhelimen käsilaukkuun. Konekivääri kiittää. Istun lähimpään baariin ja tasaan pulssia virvoitusjuoman verran.

Seuraavat päivät kuljen ympäri kaupunkia. Pariisista on nautittava, kun kerran olen täällä ja vapaa, ei ole syytä että Helsinki kummittelee runoina tai minään muunakaan minun ja matkan- teon välillä. Kaksi päivää myöhemmin vastaan A:lle.

”Miten kaunis sanoitus toi ’ride through the landscape between the regions of kindness’. Parempi kuin Hesariin haastateltu Bob Dylan, joka väittää, että ’ainoa asia mikä meitä todella yhdistää, on kärsimys. Kaikki tietävät menetyksen tunteen.’ En usko, että olen samaa mieltä.”

Ei kaikilla ole kokemusta kärsimyksestä. Ei ainakaan nelikymppisenä. Olen saanut vanhempien kuoleman jälkeen osakseni valtavasti lämpöä ja myötätuntoa, mutta osanottojen kautta myös käsityksen siitä, että moni ikäiseni on vielä säästynyt isoilta menetyksiltä. Siksi kuolemaa ei ole helppo ottaa puheeksi kasvokkain. Tuntuu, että silloin nostaa keskusteluun jotain suhteet- toman suurta ja synkkää. Että vetää toisen liian vaikeaan maas- toon. Sellaiseen, jossa ei itsekään haluaisi olla, mutta kun nyt on, kaipaisi sinne seuraa.

Lehdissä ja kirjallisuudessa kuoleman ja surun analyysija puolestaan riittää. Niitä on yhtäkkiä joka paikassa. Niin paljon ajatuksia menetyksestä muuallakin kuin minun päässäni. Tuntuu lohdulliselta jakaa niitä A:lle. Voin olla varma, että hän poh-tii vastaavia joka tapauksessa. En pilaa hänen päiväänsä muis-tuttamalla kuolemasta, eikä minun tarvitse osata sanoa aiheesta mitään oivaltavaa. Hän muistaa kuoleman. Hän tietää sen ole- van niin suurta, että sanat kutistuvat olemattomiin. *Regions of kindness*, sellaisia on ja sen menetys opettaa.

Kävelen Panthéonin ohi ja jatkan kohti majapaikkaani. Rakas- tan latinalaiskortteleiden korkeuseroja, vitriinien tahmeita tuu- lihattuja ja viinikauppojen pullopinoja. Se on turistiesteettistä, mutta minä olen turisti. Millaista luonteenlujuutta vaadittaisiin, että pystyisi vastustamaan tätä?

Ostan Monoprix'sta pakastepizzan illalliseksi. Tänään en syö ravintolassa, sillä on viimeinen ilta täällä ja minun täytyy lajitella isältä jäänyt paperipino, jonka otin mukaani Helsingistä.

Isän kuolemasta on vajaa vuosi, äidin kuolemasta jo melkein kahdeksan. Kuukaudet isän hautajaisten jälkeen ovat kuluneet nopeasti. Kuolleelta jää pitkä häntä materiaa, jonka käsittely vie aikaa. Olen tyhjentänyt työpöydän laatikoita, siivonnut varas- toja, selannut säästettyjä kauppakirjoja ja joulukortteja ja kus- kannut hyväntekeväisyyskirpputorille läjäpäin pöytäliinoja ja kukkavaaseja. Kassi kassilta ja laatikko laatikolta olen kuljetta- nut lapsuudenkodista mökille vanhemmilta jääneen nostalgia- materiaalin: valokuvia ja lehtileikkeitä äidistä ja isästä, uutisia, heidän kirjoittamiaan kolumneja ja antamiaan haastatteluja.

Yhden mapin takakanteen isä on kirjoittanut ”Riikka”. Sen sisällön olen kipannut muovikansioon ja pakannut mukaan tänne Pariisiin. Luulin, että puolentoista viikon matkalla olisi paljon aikaa käydä paperit läpi, mutta päivät ovat kuluneet nopeasti.

Nyt on viimeinen mahdollisuus hoitaa pino pois alta. Toden- näköisesti voisin jättää ison osan kansion papereista majapaikan sisäpihan roskikseen.

Kiipeän kapean rappukäytävän portaat kolmanteen kerrok- seen. Kiviset askelmat ovat kuluneet koveriksi ja sileiksi. Talo on rakennettu kaksisataa vuotta sitten. Saisipa aina asua näin. Asua näin ja olla aina näin vapaa. Ehtiä hengittää ja miettiä, vete- lehtiä, huomata portaiden kulumat, huomata vitriinin leivokset.

Puran kauppakassin ja panen kaasu-uunin lämpenemään. Kaadan muovikansion sisällön pöydälle.

Papereissa on sekaisin monenmoista: isän ystävän kiitoskirje muistamisesta 60-vuotispäivänä, tulostimen takuukirja, sarja- kuvaleike Pitko-koirasta, isänäidin kuolinilmoitus... Ne on no- peasti lajiteltu roskispinoon. Sitten on se kasa, joka pitää lukea lävitse. Iso nippu käsin kirjoitettuja kirjeitä. Toistakymmentä kir- jekuorta. Osoitetiedot äidin käsialalla. Kirjelappu isän käsialalla:

”Ei silti, ettäkö juuri nyt erottaisin yhden makuista ruokaa toisesta. Vain sen tiedän, että mustakin kahvi kanssasi eilen aamulla oli hyvää.”

Kirje on päivätty vuonna 1972. Erikoista. Se on kirjoitettu vuosia ennen kuin tiedän heidän tavanneen, ainakaan tällaisella tavalla.

Otan toisen lappusen. Sekin on kirjoitettu isän käsialalla.

6.15. Odotan soittoasi.

Kahvi on enempi väkevää, lisää siihen vettä, ettet saa sydänsätkyä.

Nukuin kuin tukki, vasta aamulla näin sinusta unta. Olet unissa ihan tavallisissa asioissa, tavallisissa paikoissa. Niin nytkin, nousit autosta.

Nyt soitat, puhun kanssasi.